

Міністерство освіти і науки України
Департамент освіти і науки Хмельницької обласної державної адміністрації
Полонська міська рада об'єднаної територіальної громади
Полонська ЗОШ I – II ступенів №6
Савчук Тетяна Панасівна

Формування комунікативної компетентності учнів початкових класів на уроках української мови

ПОЛОННЕ
2018

Укладач- Савчук Т.П., вчитель початкових класів Полонської
ЗОШ І-ІІ ст.№6

Рецензент – Лопачук О.В., заступник директора з навчально-
виховної роботи Полонської ЗОШ І-ІІ ст.№6

Рекомендовано до друку рішенням педагогічної ради (протокол
№1 від 10.01.18р.)

Зміст

1. Вступ
2. З досвіду роботи
3. Вправи і завдання з розвитку зв'язного мовлення
4. Інформаційні джерела

Вступ

Актуальність проблеми формування комунікативної компетентності школярів обумовлюється сучасними тенденціями в освіті. На сьогоднішній день в педагогіці провідними є ті форми і методи освіти, що акцентують увагу на учневі з урахуванням його інтересів, запитів і цінностей як суб'єкта навчального процесу.

Школа повинна не лише дати учням певний обсяг знань, але й сформувати людину, здатну творчо мислити, приймати рішення, мати свою позицію, брати на себе відповідальність, адаптуватися до умов мобільності, швидкої зміни соціальних ролей, тобто бути людиною компетентною.

Чітке визначення комунікативної компетентності є підґрунтям її розвитку, а отже, актуалізує вибір теми педагогічного дослідження «Формування комунікативної компетентності молодших школярів».

Об'єкт дослідження - процес формування комунікативної компетентності молодших школярів.

Предмет дослідження - педагогічні умови формування комунікативної компетентності молодших школярів.

Мета дослідження - узагальнити та експериментально перевірити ефективність педагогічних умов формування комунікативної компетентності молодших школярів.

Задачі дослідження:

1. Розробити педагогічну технологію формування комунікативної компетентності молодших школярів.
2. Визначити етапи засвоєння основних комунікативних ознак мовленнєвої культури на основі використання сучасних методів, прийомів і засобів мовленнєвого розвитку.
3. Підвищити якість оволодіння молодшими школярами нормативним мовленням, необхідним для активного спілкування.
4. Експериментально перевірити технологію формування комунікативних умінь і навичок учнів.
5. На основі узагальнення результатів експериментального навчання розробити методичні рекомендації щодо формування комунікативної компетентності молодших школярів.

Для вирішення поставлених завдань використано такі методи:

1. Теоретичне вивчення й аналіз психолого - педагогічної, навчально – методичної літератури з проблеми дослідження.
2. Моделювання навчально - мовленнєвої діяльності у практичній роботі.
3. Педагогічні спостереження за розвитком комунікативних здібностей учнів.
4. Узагальнення педагогічного досвіду.

3 досвіду роботи

Компетентність - це комплексна характеристика особистості, яка вбирає в себе результати попереднього психічного розвитку: знання, вміння, навички, креативність, ініціативність, самостійність, самооцінку, самоконтроль.

У мовленнєвій діяльності слід розрізняти мовну і мовленнєву компетенції, а в мовленнєвій компетенції - лексичну, фонетичну, граматичну, діалогічну, монологічну та комунікативну.

Мовленнєва компетенція - це вміння адекватно й доречно практично користуватися мовою в конкретних ситуаціях (висловлювати свої думки, бажання, наміри, прохання), використовувати для цього як мовні, так і немовні (міміка, жести, рухи) та інтонаційні засоби виразності мовлення.

Комунікативна компетентність - комплексне застосування мовних і немовних засобів з метою комунікації, спілкування в конкретних соціально - побутових ситуаціях, уміння орієнтуватися в ситуації спілкування, ініціативність спілкування.

Формування комунікативної компетентності спрямоване на розвиток культури мовленнєвого спілкування, мовленнєвого етикету та етичних норм спілкування.

Розвивати мову, чи як говорив К.Д. Ушинський: «дарунок слова дитини – це майже те ж, що розвивати його мислення, тому що мова тісно пов'язана з думкою».

Виховувати особистість мислячу, самостійну, творчу - соціальне замовлення інформаційного суспільства. Уміння працювати з інформацією упродовж життя: здобувати її, переробляти, застосовувати для індивідуального розвитку і самовдосконалення, передавати і в результаті - уміння спілкуватися повинно стати невід'ємною рисою життя людини ХХІ століття, а « розвиток мовлення має набути статусу провідного принципу навчання рідної мови,» - зазначається в новій редакції Державного стандарту початкової загальної освіти.

Формування комунікативної компетентності учнів початкових класів завжди було предметом моєї уваги. Суть цього процесу полягає в створенні оптимальних умов для формування особистості молодшого школяра, розвитку його мовленнєвих здібностей, що є підґрунтям для самопізнання, саморозвитку та самовираження в майбутньому, засобом формування особистості нового типу. Забезпечення в класі сприятливих умов для невимушеного спілкування, застосування діалогічних та дискусійних форм навчання, постійне надання можливостей для самостійної творчої діяльності учнів, запровадження спеціальних вправ для мовленнєвого розвитку дає змогу досягти значного рівня сформованості комунікативної компетентності молодших школярів.

Навчально - виховний процес організовую так, щоб він відповідав вимогам сучасності, а саме:

- мав особистісно зорієнтовану спрямованість;
- надавав можливості для диференціації навчання;
- забезпечував реалізацію діяльнісного підходу до мовленнєвого розвитку особистості;
- органічно поєднував навчання мови й мовлення.

У формуванні комунікативної компетентності визначальними для мене є два напрямки роботи. Перший полягає в створенні оптимальних умов для мовленнєвого розвитку особистості, формування мовленнєвих умінь та навичок. Вже у вересні виявляю рівень мовної підготовки першокласників. Це дає можливість визначити систему роботи для даної категорії дітей, максимально сприяти мовному розвитку кожного учня. З перших днів навчання в школі намагаюся створити в класі сприятливе середовище, атмосферу взаємодовіри та психологічного комфорту, щоб діти бажали висловлюватися, не боялися нарікань учителя, глузувань однокласників. Дотримуюся правила: у дітей повинна бути «інтелектуальна безпека». Поважаю як правильну, так і хибну думку дитини. Для мене головне - щоб вона в неї була. Спілкування з учителем та товаришами спрямовую на те, аби воно викликало у дитини відчуття радості та задоволення.

Розпочинаю цю роботу заняттями з курсу «Введення в шкільне життя», який є своєрідним тренінгом навчального спілкування. Саме ці заняття допомагають мені створити умови для успішної адаптації дітей до шкільного життя, ознайомити з нормами навчального співробітництва, розкрити засоби спілкування: тактильні, вербальні, знакові, якими вони користуватимуться протягом усього навчання в початкових класах. Навчаю дітей норм мовного етикету, привчаю розпочинати своє висловлювання словами: «Я вважаю...», «Я думаю...», «Я хочу доповнити...» тощо. Завжди намагаюся забезпечити психологічну підтримку кожного учня, створити ситуацію успіху, щоб дитина почувалася особистістю, яку сприймають, розуміють і слухають. Використовую для цього різноманітні слова - подяки : «Чудово», «Розумничка», «Молодчина», висловлення - підбадьорення: «Задоволена тобою», «Ти нас порадував»; міміку : усмішку, здивування, кивок, різноманітні жести та ін. Успіхи дітей відзначаю грамотами, дипломами, листами подяки, подарунками. Широко застосовую парні та групові форми роботи, які значно розширюють можливості співпраці, активізують і розвивають мовленнєві здібності дітей. Добираю такі навчальні завдання, які збуджують думку, дають широке поле для пошуку, припущень, обговорення, створюють у класі атмосферу творчості, в якій відбувається обмін думками, дискусії. Цій меті підпорядковані такі творчі завдання:

- зі словами хлопчик, кіт, грається складіть якомога більше речень. Можна змінювати форму слова та доповнювати речення новими словами;

- уявіть, що ви зустрілися з персонажами твору. Складіть діалог; дайте мудрі поради мачусі з казки «Кобиляча голова».

Можливості для самотійної творчої діяльності поступово розширюю, завдання ускладнюю:

- уявіть собі, що було б, якби зустрілися персонажі різних казок, оповідань. Чи зав'язалась би між ними дружба?

- самотність - найстрашніше, що є у житті людини. Чи не так?

(До оповідання Є.Пермяка «Найстрашніше»).

Другий напрямок роботи - формування в учнів уявлень про основні якості усного мовлення як складової комунікативної компетентності: тон, силу голосу, швидкість мовлення тощо. На цьому етапі намагаюся дати учням практичне уявлення про різні сторони мовленнєвої діяльності, ознайомити з основними вимогами до усного, а також і писемного мовлення. Навчаю уміло користуватися своїм голосом, розвиваю вміння та навички невербальної комунікації. Високий емоційний тонус - це не прикраса уроку, а необхідна умова. Для розвитку виразності мовлення використовую різноманітні навчальні вправи. Велику увагу приділяю поглибленому аналізу художнього твору. Залучаю учнів до смислового та структурного аналізу тексту. Обов'язково проводжу мовні розминки, працюю зі скоромовками, чистомовками, лічилками, потішками, прислів'ями, приказками. Включаю в урок роботу із ситуативними малюнками, в процесі якої учні засвоюють не тільки особливості мовлення в тій чи іншій ситуації, а й отримують поняття про етику спілкування.

Для ефективної співпраці учня і вчителя на уроці, розвитку мовленнєвих навичок під час організаційного моменту створюю емоційний, позитивний настрій кожної дитини на подальшу роботу, запитуючи:

- Діти, з яким настроєм ви прийшли на урок?

- А щоб був гарний настрій, треба потрудитися. Побажаємо один одному успіхів. Усміхніться своєму сусідові. Щоб урок пройшов цікаво, всі беремося до справи.

Допитливість молодших школярів - дуже важлива риса, яку я успішно використовую для формування навичок запитувати. Уміння запитувати і давати відповіді - необхідна умова організації діалогу. Щоб мотивувати допитливість малят, використовую доступний і цікавий їм мовний матеріал. Звичайно, учням цікаво знати, чому в Буратіно довгий ніс, чому Колобка з'їла Лисичка тощо. Про все це вони мають можливість запитати у самих казкових героїв і отримати відповідь. Організувати таку роботу можна із застосуванням малюнків реальних предметів чи осіб. Наприклад, до сюжетного малюнка «Діти у зоопарку» малята повинні скласти ланцюжок запитань. Із питальними словами я їх знайомлю з перших уроків. Допомагають їм фішки з такими словами: «Що...?», «Хто...?», «Які...?», «Що роблять...?» та ін.. Щоб грамотно сформулювати запитання, учень повинен бути спостережливим, зрозуміти зміст малюнка, зображений сюжет.

Паралельно із навчанням дітей ставити запитання, їх треба навчати будувати на них відповіді. З перших днів навчання діти засвоюють, що відповідь може бути коротка і повна. Я слідкую, щоб малята вміли відповідати на запитання точно, зразу про найголовніше, не повторювалися. Вважаю дуже важливим для розвитку дітей створення такої атмосфери спілкування, у якій вони не боялися б сказати, що не знають відповіді на якесь запитання чи воно їм не зрозуміле.

Комунікативні навички, навички діалогічного, монологічного мовлення формуються на різних уроках. Але найбільш сприятливими є уроки розвитку зв'язного мовлення. На цих уроках працюємо над складанням невеличких діалогів «У магазині», «У бібліотеці», «В автобусі», «Розмова по телефону та ін.

На уроці читання в першому класі пропоную дітям, працюючи в парах, скласти діалог між бібліотекарем і учнем.

- Доброго дня.
- Доброго дня.
- Мені потрібно прочитати казку «Колосок». Де її можна знайти?
- Візьми збірку українських народних казок.
- Дякую. До побачення.
- До побачення. Заходь частіше.

Крім того, з метою навчання учнів діалогічного мовлення практикую такі види діалогів:

- деформований діалог;
- діалог - інтерв'ю;
- діалог - дискусія;
- діалог - фантазія.

Подобаються учням такі форми роботи з діалогічним матеріалом:

- встановити учасників діалогу;
- сконструювати діалог із поданих реплік;
- утворити діалог за розповіддю;
- об'єднати репліки в один діалог (доцільно вставити у вправу зайву репліку для прояву критичного мислення).

В 1 та 2 класах пропоную виконати такі завдання:

- «незакінчене речення» - Настала пізня... З дерев опадає ... Скоро прийде холодна...
 - Яке слово зайве? Чому? - Зошит, ручка, олівець, фарби.
 - Добери риму для віршика про зорі: маленькі -(дрібненькі), горять - (мерехтять).
 - Зі слів склади речення - джерельця, дзюрчать, весняні.
 - Робота з деформованим текстом. З теплих країв повертаються птахи. Пригріває весняне сонечко. Чути їх веселий спів.
- Потім робота поступово ускладнюється. Пропоную дітям:

- скласти казку за поданим початком (кінцівкою). «Зірка народилась під ранок, коли інші зорі вже збиралися заплющити очі...»;

- скласти загадку: «Пригадайте, як називають молодий місяць. Придумайте свої порівняння і складіть загадку».

В 3, 4 класах учні пишуть перекази, твори. Це дає можливість одночасно з розвитком мовленнєвих навичок розвивати і творчі здібності школярів. Цьому сприяє такий вид роботи як складання оповідань за прислів'ями. Спочатку пояснюється значення прислів'я, добирається кілька варіантів зачину тексту, а далі розпочинається творча робота учнів. На уроці розвитку зв'язного мовлення в 4 класі пропоную дітям написати твір - роздум за прислів'ям «Що сьогодні утече, того завтра не здоженеш». Спочатку працюємо фронтально:

- Як ви розумієте прислів'я?

- Чому народ висловив таку думку?

Колективно складається початок, а далі учні пишуть свої роздуми. Цей вид роботи сприяє формуванню навичок монологічного мовлення, яке є невід'ємною складовою комунікативної компетентності.

Формуванню та розвитку мовленнєвих умінь і навичок молодших школярів сприяють уроки — подорожі, уроки - експедиції, уроки - конференції, на яких діти об'єднуються в групи: інформаторів, читців, юних мовознавців, аналітиків. Учні самостійно знаходять матеріал до теми, обмінюються думками, визначають головне, аналізують, творчо мислять. Все це відбувається в процесі спілкування, а значить сприяє розвитку комунікативної компетентності.

Урок - експедиція «Усна народна творчість. Малі жанри»

Діти, об'єднані в групи, готують до уроку:

- прислів'я;

- приказки;

- пісні, ігри.

Читці кожної групи представляють їх аудиторії, аналітики дають характеристику цих жанрів, мовознавці наводять свої приклади.

Формування комунікативної компетентності молодших школярів відбувається не тільки в процесі навчальної діяльності, але й під час підготовки та проведення виховних заходів. З метою формування комунікативної компетентності в процесі цієї роботи використовую різноманітні форми, технології та методи, а саме:

сюжетно - рольові ігри, тренінги - практикуми, засідання «круглого столу», ділові ігри, колективні творчі справи, диспути та ін. Саме такі форми роботи дають можливість молодшим школярам вчитися спілкуватись, ставити запитання, правильно давати відповідь, висловлювати свою думку.

Тренінг «Що таке краса і для чого вона потрібна»

Використовую технологію «Мікрофон» і вправу «незакінчене речення».

Пропоную дітям висловитися про свої очікування.

Від сьогоднішнього заняття я очікую... (Діти по черзі висловлюють свої думки, передаючи один одному мікрофон).

(Навчитися бачити красу, цінувати красу та ін.)

Година спілкування «Вчимося жити справжніми людьми»

Бесіда за малюнками: гідно чи негідно поводяться діти;

практичне розв'язання проблемних ситуацій (ти сидиш в автобусі, до салону ввійшов дідусь. Твої дії?);

моральні задачі (Тарасові на день народження подарували велосипед. Хлопчик був дуже радий. Як він міг висловити свою радість?);

складання ромашки, на пелюстках якої записані правила моральної поведінки.

Формування комунікативної компетентності молодших школярів на сучасному етапі зумовлюється передусім зростаючими соціальними потребами в особистості високої мовленнєвої культури, здатної вільно користуватися мовними засобами в різноманітних комунікативних ситуаціях. І саме така система роботи ефективно допомагає підвищенню рівня розвитку діалогічного мовлення, вдосконаленню інтонаційних умінь і навичок, розвитку зв'язного мовлення не тільки на уроках, а й у спілкуванні з рідними, друзями; виробляє культуру мовлення молодших школярів.

Вправи і завдання з розвитку зв'язного мовлення

Розвиваємо діалогічне мовлення, щоб уміло варіювати інтонацією відповідно до мовленнєвої ситуації

Основні правила спілкування

1. Поважай співрозмовника, будь доброзичливим.
2. Учись уважно слухати, не перебивай співрозмовника не вибачившись.
3. Не виявляй свого поганого настрою під час спілкування з іншими.
4. Висловлюй свої думки послідовно.
5. Дивись співрозмовникові у вічі, не вигукуй, не розмахуй руками.
6. Вживай слова ввічливості.

Складіть діалог

Ситуація: захворіла Оленка. До неї завітали Катруся і Галинка.

Мета спілкування: дізнатися про стан здоров'я, лікування Оленки і повідомити про новини в класі.

Мовне завдання:

1. Вживай слова: почуваєшся, ліки, довго, читали, відвідали, досліджували.
2. Правильно звертайтеся одне до одного: Оленко, Катрусю, Галинко, дівчатка, подруги.

Навчаємося вишуканого монологу

Монолог — це висловлювання однієї людини (оповідання, повідомлення, переказ, твір тощо).

Творче завдання: склади розповідь за темою «Мій відпочинок улітку» за планом.

План

1. За що я люблю літо?
2. Де відпочивав улітку? (Назва місцевості, її опис)
3. Розваги та ігри.
4. Враження від прочитаних книг.
5. Як я допомагав дорослим по господарству?
6. Яка пригода трапилося зі мною влітку?

7. Чи веселими були літні канікули?

Вчимося складати оголошення

Оголошення — це діловий текст. Оформлюючи оголошення, можна:

- а) написати слова більшими і меншими літерами;
- б) використати палітру кольорів;
- в) по-особливому розмістити слова, речення;
- г) застосувати різні шрифти.

Характерні ознаки:

- точна дата;
- час;
- місце проведення;
- організатор заходу.

В оголошеннях про зникнення тварин зазначаються їхні особливі прикмети.

Зразок

Зникла собака породи спаніель. Білий, довгошерстий, вуха довгі, відвислі, лапи короткі. Кличка Альф. Хто знайде собаку, прошу зателефонувати за номером 45-02-20.

Творче завдання:

Склади оголошення про проведення новорічного ранку

Учимося запрошувати

Запрошення — це лист, записка, листівка з проханням кудись з'явитися, узяти в чомусь участь.

Запрошення повинно:

- містити коротку інформацію про подію або захід;
- адресуватися конкретній особі, особам чи організації.

За змістом воно має бути ввічливим і містити:

- дані про дату;
- місце;
- час;
- характер зібрання;
- умови, що висуваються перед його учасниками.

Зразок

— Шановна Маріє Петрівно!

Запрошуємо Вас на шкільну виставку «Малюємо рідний край».

Відкриття виставки відбудеться 28 жовтня о 19 годині в актовій залі школи.

З повагою, учні 3 класу

Творче завдання: склади запрошення випускників на свято з нагоди ювілею рідної школи.

Учимося щиро вітати

У народі кажуть: «Слова щирого вітання дорожчі частування».

Вітають:

- зі святом;
- з днем народження;
- з визначною датою;
- з радісною подією.

Особливості

- Звертання:
 - Люба матусю!
 - Мила сестричко!
 - Дорога бабусю!
 - Шановна редакціє!
- Вітання:
 - Вітаю з днем народження...
 - Вітаю Вас...
 - Наше щире вітання...
 - Вітаю з нагоди свята...
 - Зі святом Вас...
- Побажання:
 - Бажаю Вам здоров'я, щастя, успіхів!
 - Щасливих Вам свят!
 - Хай збудуться всі твої мрії!

Підпис:

- З повагою, Ваш онук Андрійко
- З привітом, твоя подруга Іринка

Творче завдання:

Склади вітальну листівку для однокласника

Учимося складати доступну інструкцію (пораду, рецепт, роз'яснення)

Інструкція — це вказівка про порядок і засоби виконання будь якої роботи, користування приладами, інструментами.

Характерними ознаками тексту-інструкції є:

- чіткість;
- послідовність викладення;
- стислість.

Творче завдання: прочитай рецепт приготування страви. Знайди у ньому:

а) частину, у якій подається перелік продуктів;

б) частину, у якій описується порядок приготування страви.

УЗВАР

100 г сушених яблук, 100 г сушених абрикосів, 100 г сушених слив, 200 г цукру, сік із лимона.

Фрукти перебрати, добре перемити теплою водою і залити на ніч 2 л теплої кип'яченої води. Наступного дня варити у тій самій воді, додавши цукру. Коли компот охолоне, додати лимонного соку.

Запиши поданий рецепт, поєднавши ці дві частини. Почни так: 100 г сушених яблук, 100 г ... перебрати, ...

Учимося так писати лист, щоб він став «фотографією душі»

Лист — це написаний або надрукований текст, який надсилається певній особі, групі осіб, установі.

Будова листа:

- зачин: привітання, звертання до того, кому адресовано лист;
- основна частина: зміст листа (запитання до того, кому пишуть листа, повідомлення про новини);
- кінцівка: повторні вітання, прощання, дата, підпис.

Основні правила листування

1. Пиши на якісному папері чорнилом або кульковою ручкою.
 2. Дбай про почерк та охайно оформлюй листа.
 3. Розпочинай лист зі звертання (пиши посередині аркуша).
 4. Дотримуйся правил побудови листа (зачин, основна частина, кінцівка), визначай абзаци.
 5. Пиши так, ніби ведеш розмову. Проте пам'ятай, що під час живого спілкування ми часто робимо застереження. У писемному мовленні не слід робити обмовки, доповнення, пояснення, повтори.
 6. Думки висловлюй стисло, чітко й виразно; стеж за грамотністю мовного оформлення. Уникай безпредметних загальних фраз, у яких не повідомляється нічого нового. Тон листа повинен бути ввічливим.
 7. Будь уважним до адресата, не залишай без відповідей його запитання. Намагайся писати про себе мало і стисло, про інших — більше і докладніше. Повідомляй про цікаві факти й події.
 8. Ніколи не пиши про те, про що згодом пошкодуєш. Своєчасно відповідай на отриманий лист.
 9. Не пиши листи в поганому настрої.
 10. Пам'ятай! Неприпустимо читати чужі листи. Неввічливо передавати лист через когось у заклеєному конверті.
- Творче завдання: напиши листа своїй бабусі.

Учимося цікаво розповідати

Текст-розповідь — це текст, у якому про щось розповідається, повідомляється.

Основна мета - розповідь про події та їх завершення. Текст-розповідь відповідає на такі запитання: що сталося? що відбулося? хто? де? коли? що зробив?

Дії відбуваються послідовно, одна за одною.

Щоб передати послідовність дії, слід використовувати такі слова: спочатку, потім, невдовзі, незабаром, тоді, тепер, знову, зараз, уже, ще, зрештою тощо.

Кожна нова думка в тексті починається з нового рядка - абзацу. Кожен із них містить одне або кілька речень, пов'язаних між собою за змістом.

Творче завдання: склади розповідь за планом і кінцівкою.

ПОДВИГ

...За порятунок дітей Ігоря нагороджено медаллю, а Сашко отримав цінний подарунок.

План

- 1.Діти гралися на вулиці.
- 2.Пожежа в будинку.
- 3.Долинув дитячий плач.
- 4.Сашко побіг телефонувати пожежникам.
- 5.Ігор виніс хлопчика з будинку.
- 6.Приїзд пожежників.
- 7.Нагородження героїв

Учимося писати твір за картиною

Порядок роботи

- 1.Прочитай відомості про художника.
- 2.Зверни увагу на назву картини. Вона часто свідчить про задум художника, а саме про те, що він вважав у своїй картині найголовнішим.
- 3.Розглянь картину; вдумайся в її зміст (що тут відбулося? чому?).
- 4.Намагайся уявити, що було до моменту, зображеного художником, що буде після цього.
5. Поміркуй: кого, у чому і як ти переконуватимеш своїм оповіданням.
6. Сформулюй тему та основну думку оповідання. Добери заголовок. Склади план.
- 7.Намагайся збагатити розповідь діалогами, елементами опису (обстановки, природи, зовнішнього вигляду людей), щоб це допомогло детальніше уявити події, характери героїв.

Творче завдання: помилуйся чудовою картиною Катерини Білокур «Соняшники» і опиши те, що побачив на картині, за планом.

План

1. Соняшник — квітка сонця.

2. Опис маленького соняха.
3. Опис великої квітки.
4. Соняшник вечірньої пори.

(К. Білокур зображувала на своїх полотнах переважно квіти. Вона так любила їх, що відчувала їх красу: «Ой, які ж ви гарні, квіточки мої, діточки, красунечки ви мої. Я на вас ніколи не надивлюся, я вами не налюбуюся». Сама ніколи не зривала квітів, адже вважала, що зірвана квітка — вже не квітка. І тому малювала, виходячи в поле, садок, чи з пам'яті.)

Інформаційні джерела

- 1.Савченко О.Я. Мовленнєвий розвиток учнів на уроках читання в початкових класах. Київ: Освіта 2007.
- 2.Дубовик С. Фонетичні аспекти культури мовленнєвого спілкування молодших школярів// Початкова школа ,2013, №6.
- 3.Скворчевська О.В. Ігрові методики роботи з учнями початкових 1 – 4 класів –Х.: Вид. група « Основа», 2009.